

Amanuensis Stein Ugelvik Larsen ved Universitetet i Bergen arbeider med å fullføre en omfattende dokumentsamling om Nasjonal Samling som vil vise hvordan partiet var tenkt og ble organisert, forteller han til Bergens Tidende.

Dokumentsamlingen er dels et produkt av et større historisk-sosiologisk forskningsprosjekt som ble gjennomført ved Universitetet i Bergen tidlig på 1970-tallet og som belyste hvilke motiver NS-medlemmer hadde for å gå inn i partiet. Rundt 600 NS-folk ble kontaktet i forbindelse med en intervju-undersøkelse om bakgrunnen deres.

I tillegg til dette materialet håper Stein Ugelvik Larsen å kunne dra nytte av NS-arkivet som ble funnet under en opprydding på Hamar Folkebibliotek høsten 1980.

Dette ble overført til Riksarkivet i Oslo. — Hvis vi også kunne få tilgang til det private Quisling-arkivet som nå er funnet, skulle vi ha et ganske dekkende bilde av bakgrunnen for NS, sier han.

Bok

Dokumentsamlingen vil foreligge i bokform, men det er for tidlig å si når den vil være fullført. Den vil også inneholde en oversikt over hvilke arkiv og kilder som inneholder materiale om NS.

Stein Ugelvik Larsen kommer ikke til å gå inn på selve personen Quisling i boken. Men det er behov for at noen prøver å gi en ny samlet fremstilling av Quisling, ikke minst av hans psykologi og personlige motiver, mener han.

— Den tidligere oppfatningen om at han først og fremst var en maktsyk person, må revideres. Vi ser ham etter hvert mer som en person som var drevet av en kallelse og hadde visse visjoner, og som var et produkt av et politisk og sosialt miljø.

En ny Quisling-biografi bør imidlertid skrives av en person som fortrinnsvis ikke står på en av de politiske ytterfløyene.

— Dette er omfintlig stoff som stiller store krav til balansert fremstilling, og da er det en fordel om personen som skriver ikke er altfor aktiv i det politiske bildet, sier Ugelvik Larsen.

Når det gjelder diskusjonen om eiendomsretten til det private Quisling-arkivet, sier Stein Ugelvik Larsen at det er viktig at materialer av denne art blir gjort offentlig tilgjengelig.

— Et arkiv kan brukes på så mange måter, og hva man finner ut av det, vil ofte være påvirket av hva man leter etter. På meg virker det som Dagbladets kulturredaktør til nå har vært mest opptatt av å finne spor etter fascistiske sympatier på høyresiden i Norge i 30-årene.

Ikke sensasjonelt

— Hvordan vurderer du nyhets-

verdien til de deler av arkivet som hittil er offentliggjort?

— Så langt er det ikke kommet fram noe som kan sies å være sensasjonelt. Man kunne vel snarere ventet mer interessante ting etter de store oppslagene nyheten om arkivet fikk. Men det skulle også godt gjøres å finne noe direkte oppsiktsvekkende materiale. Det er kommet veldig mye fram tidligere både om NS og Quisling. I dag dreier det seg mer om å lete etter supplerende opplysninger.

— Kan det tenkes at enda mer materiale ligger uoppdaget et eller annet sted?

— Det kan ennå komme fram viktige opplysninger fra utenlandske arkiv om Norge og NS sitt forhold til Tyskland. Slike dokumenter er jo ofte underlagt en klausul om at de ikke skal frigis før det er gått femti år. Dessuten sitter det ennå mange personer rundt i bygd og by som kan bidra med verdifullt erindringsstoff og kanskje også skriftlig materiale sier Stein Ugelvik Larsen.